

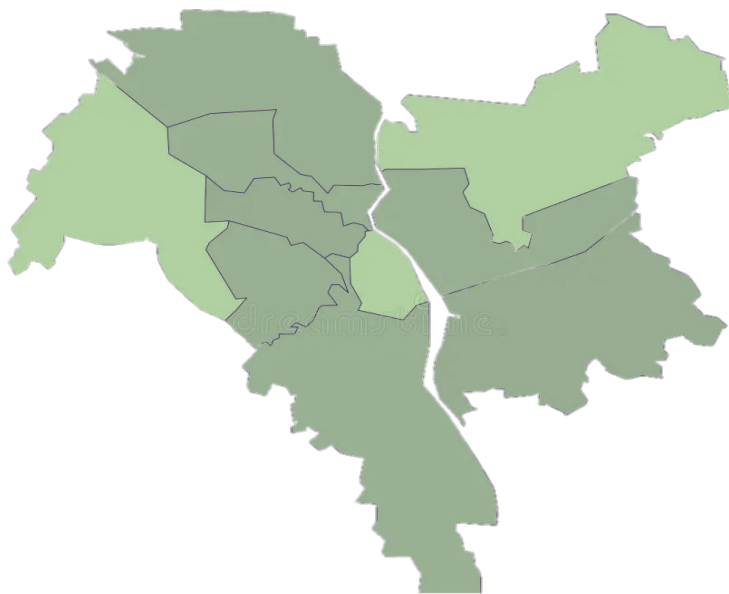
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Інститут післядипломної освіти
Кафедра мовно-літературної освіти

Наталія Розінкевич

**Сучасна українська література рідного краю
(Київ, Київщина, 5-6 клас)**

Навчально-методичний посібник

**Київ
Талком
2026**

УДК 821.161.2:908(477)

Р64

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні кафедри мовно-літературної освіти Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (протокол №3 від 21 листопада 2025 р.)

Затверджено Вченою радою Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (протокол №10 від 28 листопада 2025 р.)

Розробник:

Наталія РОЗІНКЕВИЧ, кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовно-літературної освіти

Рецензенти:

Василь ПАХАРЕНКО, професор кафедри української літератури і компаративістики Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, доктор філології.

Людмила ЮЛДАШЕВА, доцент кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук.

Наталія ДИКА, завідувач кафедри мовно-літературної освіти Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, професор.

Світлана САФАРЯН, доцент кафедри мовно-літературної освіти Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент.

Ірина КУЗЬМЕНЧУК, викладач кафедри мовно-літературної освіти Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Розінкевич Н. В.

Р 64 Сучасна українська література рідного краю (Київ, Київщина, 5–6 клас) : навчально-методичний посібник / розроб. Н. В. Розінкевич ; Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. — Київ : Талком, 2026. — 142 с.

ISBN 978-617-8627-50-8

Навчально-методичний посібник розроблено для вчителів 5–6 класів, які працюють за концепцією НУШ. Видання містить методичні рекомендації та практичні кейси для опрацювання творчості сучасних авторів Києва та Київщини. Посібник спрямований на розвиток читацької компетентності, емоційного інтелекту та формування ціннісних орієнтирів учнів засобами літературного краєзнавства.

У виданні представлено плани-конспекти уроків, систему творчих завдань та інтерактивні форми роботи на перетині літератури й медіаосвіти. Запропоновані матеріали мотивують здобувачів освіти до осмисленого читання та сприяють глибшому пізнанню сучасного літературного процесу рідного краю.

УДК 821.161.2:908(477)

ISBN 978-617-8627-50-8

© Розінкевич Н. В., 2026
© Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка, 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Література рідного краю: автори, тексти, територія – що визначає приналежність?.....	6
РОЗДІЛ 1. «ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ» У 5–6 КЛАСАХ: НОРМАТИВНЕ ПІДґРУНТЯ ТА МЕТОДИЧНІ ОРІЄНТИРИ.....	11
Формування читацької зацікавленості засобами літератури рідного краю: порівняльний аналіз модельних програм.....	11
Групи результатів навчання і практика читання: шлях до особистісного зростання.....	18
РОЗДІЛ 2. ВІДКРИВАЄМО КИЇВЩИНУ ЧЕРЕЗ СЛОВО: СУЧАСНІ АВТОРИ ЦЬОГО РЕГІОНУ.....	23
Підрозділ 2.1. Мужність і сила духу: історії про стійкість і незламність.....	24
Олександр Михед.....	26
Сашко Дерманський.....	32
Сашко Лірник.....	39
Підрозділ 2.2. Таємниці й легенди міста: магія повсякденності	44
Зірка Мензатюк	45
Валентина Вздольська.....	50
Підрозділ 2.3. Між реальністю та фантастикою: світи підліткових мандрів.....	52
Володимир Арєнєв (Арєнєв).....	53
Мія Марченко.....	58
Наталія Пашинська.....	61
Підрозділ 2.4. Мотивація особистості й екологія довкілля	64
Слава Світова.....	65
Маша Сердюк.....	69
Галина Ткачук.....	73
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ОРІЄНТИРИ: ПЛАНИ-КОНСПЕКТИ УРОКІВ ЛІТЕРАТУРИ РІДНОГО КРАЮ.....	83
«Котик, Півник, Шафка» – казка про незламність від письменника-воїна Олександра Михеда	84
«Коли світ ламається – муркотіння не стихає»: емоційний світ тварини у воєнному оповіданні Сашка Дерманського «Ласочка, яка насправді не любила фотографуватися»	88

Смарагдова Книга і шлях до світла: урок мужності та дружби у фентезійному творі Сашка Дерманського «Король Буків».....	92
Справжнє багатство – у праці, мрії та любові (за казкою «Крилатий кінь» Сашка Лірника).....	96
«Життя зі смыслом – тоді й смерть не страшна» (за казкою «Кума» Сашка Лірника).....	100
Зірка Мензатюк – представниця сучасної літератури Києва.....	103
Добро, щастя та різдвяні дива в оповіданні Валі Вздольської «Щаслива свічка».....	107
Зігрій словом: цінності в оповіданні Володимира Арєнєва «Листівка зі снігом».....	109
«Вона – є» Мії Марченко: як командна робота і дружба творять дива ..	112
Родинні традиції й сімейна праця в оповіданні Наталії Пашинської «Трабли-крабли»	116
Зимове свято як джерело натхнення та радості у творі Слави Світової «Диво, повертайся!».....	118
Сила доброти та взаємодопомоги. Як маленькі вчинки створюють великі чудеса в оповіданні Маші Сердюк «Полуденок на Різдво».....	121
Про сміття – серйозно і цікаво: читаємо «Книжку про сміття» Галини Ткачук.....	124
ДОДАТОК. Мандрівка літературними місцями регіону (Київ, Київщина): перелік літературних музеїв для навчальних екскурсій.....	124
ВИСНОВОК	130
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	132

ВСТУП

Варто зробити все, щоб уроки літератури рідного краю стали джерелом, криницею невичерпної і глибокої за своєю суттю спадщини письменників рідного краю, розуміння їхнього світовідчуття, світобачення, відображення ними об'єктивної дійсності, джерелом сприйняття учнями й поцінування письменницького художнього набутку, почуття гордості за творчих людей і за своїх славних земляків

Ольга КРИВОРОТЕНКО¹

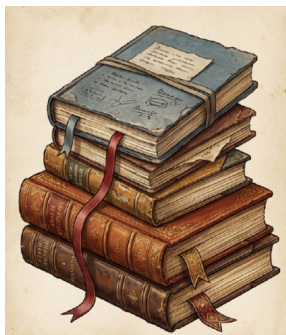

Українська література – це багатовікова скарбниця духовних надбань українського народу, що відображає його історію, культуру, традиції та ментальність. Це – сукупність творів й важливий елемент національної ідентичності, що формує світогляд та цінності українців. Це мистецтво відомих класиків та митців сучасності, які творять сьогодні, розповідаючи про життя, мрії та сподівання нашого народу.

Особливе місце у літературному процесі займають твори, що народжуються у рідному краї. Київ та Київщина завжди були осередками культури, де зростали й творили видатні письменники. Сьогодні літературне життя цього регіону

¹ українська педагогиня, учителька української мови та літератури, авторка методичних посібників, заслужена вчителька України

продовжує розвиватися, даруючи нові яскраві імена та твори, які варті уваги юних читачів.

Мета навчально-методичного посібника – забезпечити вчителя-словесника необхідним матеріалом для проведення цікавих та інтерактивних уроків сучасної літератури рідного краю (Київ, Київщина), враховуючи вимоги реформи Міністерства освіти і науки України – Нова українська школа [18].

Посібник містить добірку текстів різних жанрів, адаптованих до вікових особливостей здобувачів освіти, а також цікаві завдання, що допоможуть розвинути читацькі (аналітично-інтерпретаційні) компетентності, критичне мислення та спонукатимуть до творчого самовираження.

Цей посібник популяризує сучасну літературу рідного краю, роблячи її ближчою та зрозумілішою для молодого покоління: допомагає краще зрозуміти сучасний світ, усвідомити важливість моральних і духовних цінностей та надихає учнів до власної творчої самореалізації. Він демонструє, що література – це живий, динамічний процес, який постійно оновлюється, реагує на виклики часу та суспільні зміни. Тексти, представлені в посібнику, допоможуть дітям відчувати, що література дає можливість відчувати емоції героїв, спонукає замислитися над важливими питаннями та допомагає відкривати нові горизонти знань й краще зрозуміти себе та світ навколо.

Література рідного краю: автори, тексти, територія – що визначає приналежність?

Зміст поняття «література рідного краю» викликає наукові дискусії. Суперечливими залишаються питання щодо критеріїв визначення цього поняття. Що саме вважати літературою рідного краю: твори письменників, які народилися у певному регіоні, хоча там не проживають; чи твори авторів, які мешкають і працюють у цьому регіоні, але не є його уродженцями?

Важливими також є жанрово-тематичні критерії: що саме визначає приналежність твору до літератури рідного краю – постать автора, чи сам твір, в якому змальовано регіон? Чи варто включати до літератури рідного краю твори, що тематично пов’язані з певною місцевістю, навіть якщо автор не має до неї біографічного стосунку? А

можливо, навпаки – ключовим є саме походження письменника, незалежно від тематики його творів?

Ці питання залишаються відкритими й зумовлюють потребу в індивідуальному, гнучкому підході до формування змісту літератури рідного краю.

Тож, «викладання літератури рідного краю (ЛРК) лишається полем творчості учителя, сферою його чи її повної відповідальності й щодо змісту, і щодо методів і прийомів навчання» [68]. Саме педагог також вирішує, на чому зосередити увагу: дотримуватися хронологічного принципу викладання чи зробити акцент на творчості сучасників, залучаючи й ровесників учнів, щоб забезпечити емоційно ближче сприйняття матеріалу.

Література рідного краю – це насамперед художнє відтворення історії, культури й духу рідної землі. Її справжнє пізнання полягає в усвідомленні всієї складності та унікальності процесу творення цієї історії, яке кожен автор виражає у власній неповторній стилістичній манері письма, пропущений через призму особистого світосприйняття.

Через образи, мову, пейзажі, характери героїв письменники розповідають про свій край й допомагають читачам відчутти приналежність до нього, осмислити зв’язок із малою батьківщиною.

Особливо це важливо зараз, у нову епоху становлення української державності та ідентичності, яку нам виборюють ціною власного життя захисники та захисниці Батьківщини.

Вивчення сучасної літератури рідного краю, зокрема Києва та Київщини, виконує низку важливих завдань

1. Збереження культурної спадщини. У літературі рідного краю збережено унікальну культуру, традиції та історію Київщини.
2. Поглиблення знань про рідний край й осмислення сучасності. Твори регіональних сучасних письменників дозволяють учням зануритися в реальність сьогодення, адже вони фіксують події, що відбуваються «тут і тепер»: війна в

Україні, внутрішнє переміщення, еміграція, зміни в освіті, пандемія тощо. Це дозволяє учням краще зрозуміти світ, у якому вони живуть.

3. Емоційний та моральний розвиток учнів. Література рідного краю дає можливість учням через тексти співпереживати героям, долати складнощі, розуміти соціальні й екологічні проблеми, що є актуальними для сьогодення і їхнього оточення. Вона формує моральні та емоційні орієнтири.

4. Виховання любові до рідної землі. Читання творів, написаних письменниками рідного краю, допомагає підвищити рівень прив'язаності до своєї землі, формує почуття гордості за її культурну спадщину.

5. Збільшення інтересу до сучасної літератури, адже у ній часто порушено питання, які близькі підліткам: самоідентифікація, дружба, сім'я, соціальні конфлікти, війна, екологія, емоційні переживання, цифрова реальність. У сучасних творах часто зображено персонажів, які є ровесниками читача, мають подібні переживання, інтереси, труднощі. Це підсилює емоційний зв'язок між читачем і книгою, учні ототожнюють себе з героями.

6. Зрозуміла і легка для сприйняття мова. На відміну від класичних текстів, мова сучасної літератури часто є розмовною, доступною й наближеною до мовлення підлітків. Це зменшує бар'єр сприймання й робить читання легшим та приємнішим.

7. Нові форми оформлення книг: яскраві обкладинки з векторними ілюстраціями та реалістичними 3D-елементами, насичена колірна палітра малюнків, вишукані візерунки, розкішні та багатогранні декоративні елементи, цікаві шрифти із засічками, витонченими кривими чи без них. Комікси, графічні романи – усе це відповідає потребам візуального покоління, яке звикло до інтерактивності й мультимедійності.

8. Можливість поспілкуватися з автором. Багато сучасних письменників (іноді й тих, які можуть бути ровесниками учнів) є активними у соцмережах, проводять зустрічі з читачами, ведуть блоги. Це дає змогу учням читати твори й ставити запитання, отримувати зворотний зв'язок, бути частиною літературного процесу.

9. Підтримка місцевих талантів. Вивчаючи сучасну літературу Києва й Київщини, ми підтримуємо молодих та відомих місцевих авторів, сприяємо їхньому визнанню та популяризації. Це також може надихати нові покоління літераторів до творчої діяльності.

Мета посібника «Сучасна українська література рідного краю (Київ, Київщина, 5–6 клас)» – надати вчителю методичну підтримку у викладанні сучасної літератури, пов’язаної з рідним краєм, запропонувати добірку актуальних творів місцевих авторів, розробки завдань і методичних підходів, що відповідають віковим особливостям учнів та освітнім вимогам Нової української школи.

Посібник покликаний:

- розширити можливості вчителя у формуванні читацької компетентності;
- поглибити знання учнів про культурний простір Києва та Київщини;
- сприяти розвитку емоційної, громадянської й національної свідомості учнів засобами літератури;
- забезпечити баланс між навчальними цілями, творчістю та особистісно орієнтованим підходом до викладання.

Посібник також передбачає розвиток **ключових компетентностей** Нової української школи, зокрема:

- спілкування державною мовою;
- уміння вчитися впродовж життя;
- інформаційно-цифрова компетентність;
- математична компетентність;
- спілкування іноземними мовами;
- основні компетентності у природничих науках і технологіях;
- ініціативність і підприємливість;

- соціальну та громадянську компетентності;
- обізнаність та самовираження у сфері культури;
- екологічна грамотність і здорове життя.

Знайомство з творчістю сучасних воїнів-письменників сприяє формуванню патріотизму та гордості за свою країну. Особливо цінним є те, що ці автори – наші земляки – стають ближчими до учнів не як абстрактні «імена з підручника», а як живі люди з реальними історіями. Зустрічі з ними – наживо або онлайн – дають змогу здобувачам освіти побачити, як герої нашого часу створюють літературу, що відображає їхній досвід.

Вивчення творчості захисників і захисниць України з рідного краю поглиблює знання учнів про сучасну літературу, формує моральні орієнтири й національно-патріотичну свідомість. Така література допомагає молоді краще зрозуміти сьогодення й побачити у літературі силу, що лікує, підтримує і надихає.

Як опорний матеріал для уроків літератури рідного краю у 5–6 класах доцільно використовувати тексти саме таких авторів. За бажання, можна організувати зустріч із митцями – ветеранами або військовими Збройних сил України, які продовжують писати і зі зброєю в руках боронять Україну, залишаючись на службі.

Важливо пам'ятати, що перед тим як розповідати учням твори на воєнну тематику, слід добре знати свій клас: рівень емоційної зрілості дітей, їхній досвід і чутливість до таких тем. Матеріал потрібно подавати обережно, адаптуючи мову та приклади, щоб не травмувати дітей й формувати національно-патріотичні почуття, сміливість та співчуття до інших.

ОЛЕКСАНДР МИХЕД

<https://www.instagram.com/mykhed/>

- Український автор, культуролог, куратор мистецьких проєктів;
- народився 1988 року в Києві;
- закінчив Київський національний університет імені Тараса Шевченка;
- кандидат філологічних наук;
- працює в Інституті літератури імені Тараса Шевченка НАН України;
- автор восьми книг та понад 150 статей у таких українських медіа, таких як «Дзеркало тижня»,

«Кореспондент», «Український тиждень», «Сучасність», а також у зарубіжних виданнях Німеччини, Сербії, Польщі та Чехії;

- член Українського PEN-клубу (pen.org.ua);
- працював гідом у центрі сучасного мистецтва PinchukArtCentre;
- веде культурологічний подкаст «Станція 451» у співпраці з The Village Україна;

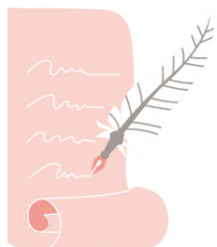
- до початку повномасштабного вторгнення проживав у Гостомелі на Київщині разом із дружиною та собакою Лісою. Їхній дім був знищений російським снарядами у перші дні війни;
- наразі служить у Збройних силах України.

Основні твори:

- «АмнезіЯ» (2013, видавництво «Електрокнига») – художня книга, яка стала основою мультимедійного проєкту «АмнезіЯ project: відкрита платформа». Проєкт увійшов до списку семи найкращих світових ініціатив за версією фестивалю «SOUNDOUT!» (Берлін).
- «Бачити, щоб бути побаченим: реаліті-шоу, реаліті-роман та революція онлайн» (2016, видавництво «ArtHuss») – нон-фікшн³ дослідження, присвячене вивченню впливу реаліті-шоу⁴, стрим-трансляцій⁵ та медіа на сприйняття подій Революції Гідності [57].

Філологічні зауваги

Книги Олександра Михеда – «АмнезіЯ», «Понтиїзм», «Астра», артбук «Мороки», нон-фікшн дослідження «Бачити, щоб бути побаченим: реаліті-шоу, реаліті-роман та революція онлайн», збірка оповідань «Транзишн», художні репортажі «Я змішаю твою кров із вугіллям» та книга есеїв «Позивний для Йова» – відзначаються глибокою інтелектуальною роботою з

³ **Нон-фікшн** – це література, яка базується на реальних подіях, фактах і дослідженнях, допомагає розширити кругозір, отримати нові знання та навички, а також зрозуміти складні явища і процеси, що відбуваються у світі.

⁴ **Реаліті-шоу** (від англ. *Reality* – дійсність, реальність) – телевізійний жанр, різновид розважальної телевізійної передачі та онлайн-трансляції. Сюжетом є показ дій групи (або груп) людей у наближених до життя обставинах.

⁵ **Стрим** – це пряма трансляція, яка проводиться через Інтернет.

текстом, проникливою рефлексією над соціокультурними процесами та потужним символізмом.

Ці твори репрезентують дійсність й глибини внутрішнього світу особистості та нації в періоди великих випробувань. Михед поєднує культурологічний аналіз з літературною майстерністю, створюючи тексти на межі між художнім письмом і науковим дослідженням.

Особливості авторського стилю:

Мінімалізм і зосередження на суті, що дозволяє автору не перевантажувати текст другорядними деталями, залишаючи простір для інтерпретацій. Простота мови поєднується з експресивною силою образів і метафор, що дозволяє автору передати глибокі психологічні та емоційні стани.

Михед метафорично осмислює війну: у його текстах війна, окупація, втрата домівки чи близьких є документально зафіксованими подіями з глибокими екзистенційними травмами. Автор трансформує трагедію у метафору, досліджуючи глибинні процеси людської свідомості та змінене сприйняття реальності.

Символи у Михеда – багатозначні, культурно впізнавані й здатні викликати емпатію. Наприклад, такі образи в його текстах, як Котик, Півник, Шафка – це не просто персонажі, це символи української стійкості, витривалості й збереженої пам'яті.

У книгах, як-от «Я змішаю твою кров із вугіллям», Михед звертає увагу на міжрегіональні відмінності в Україні. Він досліджує соціальні, історичні й ментальні особливості, які формують ідентичність українців, зокрема східного регіону.

Автор працює з текстом і з зображеннями. Його проекти часто виходять за межі традиційної книги й втілюються у форматі артбуків, подкастів, мультимедійних інсталяцій («АмнезіЯ project»).

У текстах автор постійно поєднує індивідуальну пам'ять із національною. Він інтегрує особисті роздуми, переживання, голоси очевидців і документальні свідчення, створюючи багатогранний хронотоп українського теперішнього.

Основні тематичні ядра його творчості – війна, травма, пам'ять, постпам'ять, стійкість, національна ідентичність, трансформація повсякдення, вплив медіа та культури на свідомість сучасної людини.

Творчість Олександра Михеда – це поєднання психологічної глибини, соціальної аналітики та художнього мислення. Його тексти – це не просто фіксація

реальності, а спроба її трансформації через мову й образ. Усе написане ним – запрошення до діалогу між минулим, теперішнім і майбутнім.

Михед є інтерпретатором сучасності, який осмислює культурні травми та символи нації в художній формі. Його твори мають значення як для українського літературного контексту, так і для глобального гуманітарного дискурсу.

«Котик, Півник, Шафка» [56]

Підлітки, як і літературні критики, вже встигли оцінити цю книгу, адже вона розповідає про нову українську реальність – повномасштабну війну.

Хоча це й казка, події в ній – не вигадані, а цілком реальні. Твір написано простою, зрозумілою мовою, без жодного зайвого слова.

У книзі зустрічаємо символи стійкості та незламності українського народу, що вже стали знаковими:

- ✓ Шафка, яка вціліла на стіні зруйнованого будинку в Бородянці на Київщині;

- ✓ Півник – керамічний виріб Васильківського майолікового заводу⁶;

- ✓ Котик, який провів два місяці у пасці в зруйнованій квартирі, чекаючи на допомогу, поки його не врятували волонтери організації «ЗooПатруль UA».

Ці образи-персонажі є символами пам'яті та віри в майбутнє, у якому рани війни будуть заліковані.

Окремій увазі заслуговує образ Бородянки – міста, що зазнало серйозних руйнувань під час російської окупації, яка тривала майже місяць.

⁶ *Васильківська майоліка* – неяскраві, благородних кольорів й обтічної форми вироби з глини, які виробляли на заводі у Василькові Київської області. У таких м'яких золотисто-коричнево-зелених тонах був створений півник з Бородянки. Традиції виготовлення таких предметів сягають Давнього Сходу, назву їм дав італійський острів Мальорка, а розповсюджена вона сьогодні в усьому світі. Такі вироби створюють настрій доброзичливості, теплоти та затишку.

Через призму історії звичайної родини – дідуся Петра, бабусі Лізи, дядька Андрія, тітки Катерини та онуки Соні – читач знайомиться з тим, як раптово й безжально війна входить у мирне життя.

Шафа і Півник за роки проживання в будинку стали справжніми членами родини. Вони знали всі її таємниці, розділяли радощі та негаразди, були мовчазними свідками щоденного життя.

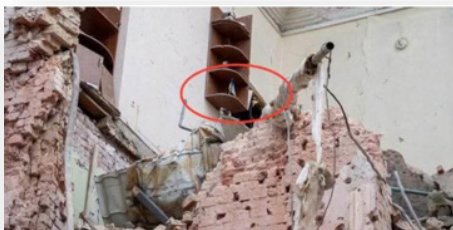
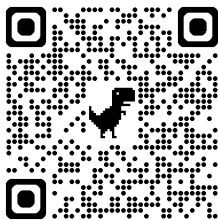
«Це моя перша казка. Вона про родину, про жах окупації, про втрату близьких. І про надію, що завжди тримає нас разом. Я хотів

розповісти історію, яка відгукнулася б кільком поколінням. В ідеальному світі мені уявляється, що це така книжка, яку дорослі діти читають своїм батькам. Це казка про Котика, Півника, Шафку. Бо кожен із нас на цій війні Котик, Півник і Шафка: тримається і боронить рідних» [39].

До війни Шафка та Півник жили в одній квартирі, а Котик – в іншій. Та обидва помешкання були знищені, ніби їх обробили гігантським надщербленим ножем. Вціліли тільки Котик, Півник і Шафка.

Шафку й Півника передали до Національного музею Революції Гідності як символи стійкості, Котика – забрали волонтери.

Цікаво знати!

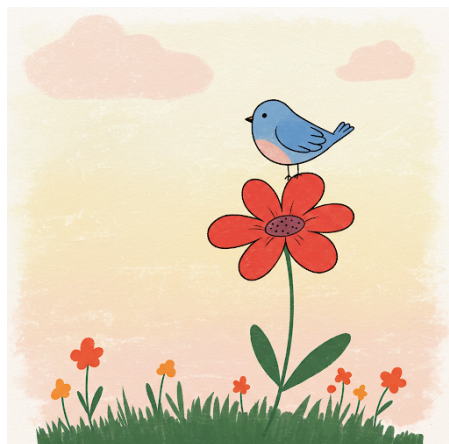
Прапор України, який залишився неушкодженим серед руїн у Сумах після ракетного удару 13 квітня 2025 року.

(<https://www.facebook.com/ZooPatrul.UA/>;

<https://www.instagram.com/zoopatrul.ua/>).

Урок літератури рідного краю (на основі творчості Галини Ткачук)

Тема / ім'я уроку: Про сміття – серйозно і цікаво: читаємо «Книжку про сміття» Галини Ткачук

Мета уроку: розкрити проблему забруднення навколишнього середовища; розвивати вміння висловлювати власну думку на екологічну тематику; спонукати учнів до створення проєктів, спрямованих на зменшення кількості сміття в школі та вдома.

Компетентності: предметна (уміння вдумливо читати й розуміти художній текст, помічати та пояснювати використані автором художні засоби); ключові (розвиток мовлення; уміння працювати в групі; усвідомлення особистої відповідальності за стан довкілля; формування екологічної свідомості та здатності застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях і проєктах).

Перебіг уроку

I. Виклик, або вступ

Організаційний момент. Психологічне налаштування на урок

Актуалізація суб'єктивного досвіду й опорних знань

Бесіда

- ✓ Що таке сміття?
- ✓ Чи зустрічали ви сміття на вулиці? Який вигляд воно мало?
- ✓ Як ви вважаєте, чому важливо сортувати відходи?

II. Осмислення, або основна частина

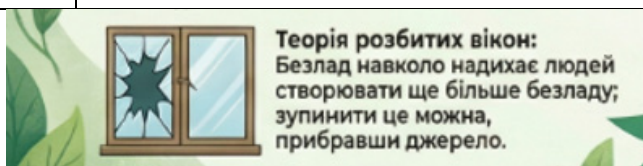
Робота з текстом

Ознайомлення з основними ідеями книги Галини Ткачук (табл. 1). Читання уривків про вплив сміття на природу (за вибором учителя).

Таблиця 1

Теорія розбитих вікон	«Власне, автори цієї теорії, американські науковці Джеймс Вілсон та Джордж Келлінг, пояснювали її на прикладі розбитого вікна (звідси й назва). Мовляв, якщо в будинку хтось розіб'є вікно і протягом певного часу ніхто це вікно так і не засклить, дуже ймовірно, що згодом будуть розбиті
-------------------------------------	---

	й усі інші вікна, а потім у цьому ж будинку почнеться мародерство» [96, с. 59]. «Якщо коротко, то теорія полягає в тому, що безлад навколо надихає людей створювати ще більше безладу. Наприклад, кілька пакетів зі сміттям, викинутих біля пляжу, за кілька тижнів можуть плавно перерости у маленьке, а потім й у велике стихійне звалище. Це, так би мовити, темний бік цієї теорії. Але, звісно, є і світлий бік: наростання безладу можна спинити, якщо прибрати його джерело» [96, с. 5].
--	--

Бесіда

1. Як ви вважаєте, чому приклад «розбитих вікон» став символом, який згадують з історіями пов'язаними із засміченнями та прибираннями парків, пляжів, лісочків?
2. Який основний принцип «Теорії розбитих вікон»?
3. Чи можете ви навести приклади з реального життя, коли ця теорія успішно застосовувалася?
4. Як ви вважаєте, чи існує зв'язок між безладом і злочинністю?
5. Чи може залишене сміття біля пляжу спровокувати бажання теж смітити?
6. Порадьте, які практичні кроки можна здійснити, щоб запобігти наростанню сміттєзвалищ (табл. 2)?

Таблиця 2

Екопастки. «Стиль життя – ”нуль сміття“»	«Екопастками я називаю такі ситуації, у яких, роблячи щось, людина вважає, що чинить дуже екологічно, але насправді це не зовсім так. Однією з таких екопасток є різні спеціальні екотовари. Загалом, «стиль життя ”нуль сміття“» передбачає мінімалізм у всьому, зокрема у купівлі речей. Тож відмовитися від купівлі чогось і використати те, що вже маєш, – це завжди найзеленіший вибір. Тобто якщо у тебе є, наприклад, симпатичний рюкзак, із яким тобі зручно ходити на закупи, то це і є найкраща екоторба. Навіть якщо цей твій рюкзак виготовлений із додаванням штучних
--	--

	матеріалів. У будь-якому разі використовувати його, поки він іще красивий та придатний, це набагато зеленіше, ніж просто покласти його у шафу чи викинути, а натомість купити собі кілька екоторбинок із природних матеріалів» [96, с. 115–116].
--	--

Бесіда

1. Як ви розумієте вираз «Стиль життя – ”нуль сміття“»? Чи можна жити без сміття? Які, на вашу думку, є практичні способи досягти такого стилю життя?
2. Чому важливо відмовлятися від одноразових речей, таких як пластикові пакети, пляшки, трубочки тощо?
3. Чи чули ви про цікаві проєкти з переробки сміття? (наприклад, парфуми з відходів, будинок з відходів тощо). Які з них вам найбільше сподобалися?
4. Чи намагалися ви щось переробити зі старих речей? Поділіться прикладами.
5. Порадьте, як зменшити використання пластикових пакетів та пластикових пляшок у шкільному побуті?
6. Як ви вважаєте, чому важливо піклуватися про навколишнє середовище (табл. 3)?

Таблиця 3

Темпи накопичення сміття	«Як це можна наочно уявити? Гм... Спробуємо порахувати обсяг наших побутових відходів за 2017 рік у... слонах! Дорослий саванний слон важить 6000 кг, тобто шість тонн. Тож десять мільйонів тонн сміття, що їх ми «утворили» за минулий рік, – це приблизно 1 666 666 «смітєвих слонів». Звісно, якби, ніби за сценарієм фільму жахів, уся маса викинутого за рік сміття стала б однієї ночі шеститонними смітєвими монстрами-слонами, які би з розгону вибігли на вулиці наших міст і сіл, нам було б легше уявити масштаб проблеми [96, с. 26].
---------------------------------	--

Бесіда

1. Чому зазначена цифра утворених відходів є приблизною? Як ви вважаєте, чи змінилася кількість відходів на сьогодні? Чому це відбувається?
2. Які екологічні проблеми можуть виникати через велику кількість побутових відходів?

3. Як порівняння обсягів побутових відходів зі слонами візуалізує масштаби проблеми? Чи переконливим є таке порівняння для донесення людям серйозності проблеми?
4. Порадьте, як можна зменшити кількість «сміттєвих слонів» у майбутньому?
5. Чи можете ви уявити власний обсяг відходів у «сміттєвих слонах»?
6. Як, на вашу думку, зменшити кількість сміття на звалищах?
7. Поясніть, як ви розумієте ієрархію управління відходами – принципи «3R»: Reduce (зменшуй), Reuse (використовуй повторно), Recycle (переробляй). Наведіть приклади.
8. «Тільки, будь ласка, без трубочки!» – чуєте ви в ресторані. Як ви вважаєте, у чому сенс замовлення лимонаду без трубочки (табл. 4)?

Таблиця 4

Антисміттєва ідея Cradle-to- Cradle	«Щодня, щогодини і щохвилини людство продукує дедалі більше відходів. Щодня, щогодини і щохвилини чимало людей працюють над тим, щоб побороти цю проблему. Одна з таких антисміттєвих ідей має умовну назву Cradle-to-Cradle. Тобто від колиски до колиски. Вона полягає в тому, щоб усунути проблему сміття уже на етапі задуму певної речі. Адже набагато раціональніше наперед продумати, наприклад, що станеться зі спроектованим тобою приладом, коли він вийде з ужитку, і закласти принципи його утилізації вже на рівні дизайну. А не думати про утилізацію лише тоді, коли маємо довкола гори токсичного сміття, які раніше були нашими улюбленими гаджетами» [96, с. 99].
---	--

Бесіда

1. Що означає концепція Cradle-to-Cradle і як вона відрізняється від інших підходів до використання сміття?
2. Чому важливо продумати ідею утилізації речей ще на етапі їх дизайну?

3. Як популяризація таких трендів як антисміттєва ідея Cradle-to-Cradle може вплинути на екологію?
4. Чи зобов'язані виробники товарів, на вашу думку, дотримуватися цієї концепції для збереження довкілля?
5. Як ви вважаєте, чи можна спроектувати новий гаджет, враховуючи принципи Cradle-to-Cradle?
6. Уявіть, якою повинна бути дизайнерська річ, яка повністю відповідала б цій концепції?
7. Якби ви були екоактивістами, які заходи зі збереження довкілля ви б запровадили?
8. Творча переробка вторинної сировини— це світовий тренд у хендмейді, дизайні інтер'єрів. Як і яку вторинну сировину ви використовували б для створення унікального елемента інтер'єру?
9. Чому, на вашу думку, переробка і використання вторинної сировини стали популярними у світі? Чим творча переробка приваблює сучасних дизайнерів і митців?

Робота в групах

Кожна група отримує завдання:

Група 1: Запропонуйте дві ідеї для екопроектів у школі.

Група 2: Придумайте кілька способів використання вторинної сировини.

Група 3: Розробіть власний «антикульчковий» лайфхак.

Група 4: Складіть короткий текст для промоції руху Zero Waste серед однолітків.

Інтерактивна гра «Що робити зі сміттям»

Умови гри: підлітки по черзі тягнуть картки з назвами відходів (пластикові пляшки, старі джинси, залишки їжі, пластиковий стаканчик, пакетик від чипсів, чохол від телефона тощо) і пропонують ідеї, як їх переробити або повторно використати.

Творча робота

Написати коротке есе або створити малюнок про майбутнє без сміття, обмірковуючи, який вигляд матиме наше екомісто, якщо люди перейдуть на екологічний спосіб життя.

Презентувати свої ідеї класу слід у формі публічного виступу (за зразком проєкту TED)..

III. Рефлексія, або підбиття підсумків

Обговорення того, як кожен учень може змінити свої звички, щоб зменшити кількість сміття.

Домашнє завдання (за вибором)

1. Підготувати проєкт (афішу, малюнок тощо): як можна зменшити кількість сміття у вашій родині чи класі?
2. Підготувати пропозиції щодо зміни звичок (наприклад, відмова від пластикових пакетів чи пластикових трубочок) або створення творчого виробу з використаних матеріалів (апсайклінг-об'єкт). Знайти ідеї для апсайклінгу можна за хештегом #upcycling.
3. Написати короткий текст або вірш на тему «Світ без сміття».
4. Переглянути виступ капітана Чарльза Мура на TED про Велику тихоокеанську сміттеву пляму та поділитися враженнями й запропонувати власні варіанти розв'язання цієї проблеми.

Отже, розроблені плани-конспекти сприяють ефективній інтеграції сучасних текстів та авторських підходів у навчальний процес. Використання різноманітних методів роботи з літературою рідного краю розвиває читачку компетентність, формує творче мислення та ціннісні орієнтири здобувачів освіти.

ДОДАТОК

Мандрівка літературними місцями регіону (Київ, Київщина): перелік літературних музеїв для навчальних екскурсій

Літературні музеї – це скарбниці пам’яті про життя і творчість письменників й простори живих історій, де література оживає через експозиції, інтер’єри, особисті речі митців, документи, видання та інтерактивні заходи. Відвідування таких місць сприяє глибшому розумінню національної культури, формуванню емоційної причетності до українського слова, вихованню читацького смаку та любові до рідного краю.

Музейний портал України дає змогу зручно шукати музеї за регіонами: <https://museum-portal.com/ua/muzeji>

Літературні музеї, рекомендовані для відвідування з учнями

1. Музей видатних діячів української культури Лесі Українки, Михайла Старицького, Панаса Саксаганського, Миколи Лисенка.
2. Музей книги і друкарства України – присвячений історії українського книгодрукування та розвитку літератури.

- 3. Музей «Хата на Пріорці» – будинок-музей Тараса Шевченка – відділення Національного музею Тараса Шевченка.**
- 4. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України –** цінне джерело для досліджень, знайомства з оригіналами творів, листами та документами.
- 5. Київський літературно-меморіальний музей Максима Рильського –** розповідає про поета, громадського діяча, знавця культури й мови.
- 6. Літературний музей Олеся Гончара у спеціалізованій школі № 76 імені Олеся Гончара, Святошинський район.**
- 6. Національний музей літератури України –** один з найбільших літературних музеїв країни, містить експозиції з різних епох.
- 7. Музей-кімната Олеся Гончара –** діє при Інституті філології КНУ імені Тараса Шевченка.
- 8. Літературно-меморіальний музей-квартира Павла Тичини –** зберігає побут і атмосферу життя поета.
- 9. Київський літературно-меморіальний музей-квартира Миколи Бажана –** експозиція присвячена творчості українського інтелектуала та політичного діяча.
- 10. Музей Шолом-Алейхема –** присвячений життю єврейського письменника, що жив і працював в Україні. Виховує повагу до різних національних культур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аренєв (Аренєв) Володимир. Barabooka. URL: Аренєв (Аренєв) Володимир. Barabooka. URL: <https://www.barabooka.com.ua/volodimir-puzij/>
2. Аренєв Володимир. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%80_%D0%90%D1%80%D1%94%D0%BD%D1%94%D0%B2
3. Аренєв Володимир. Листівка зі снігом. Хто творить Різдво. Чернівці: Книги – XXI, 2021. С. 15–23.
4. Аренєв Володимир – Повні тексти творів автора. Освіта.UA. URL: https://osvita.ua/school/literature/tag-arieniev_volodymyr/
5. Аренєв Володимир. Повні тексти творів. Укрліб. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/author.php?id=531>
6. Аренєв Володимир. Порох із драконових кісток. Київ : Києво-Могилянська академія, 222 с. <https://www.litlib.net/bk/123520/read>
7. Валентина Вздутьська – сайт письменниці. URL: <https://www.vzdulska.site/knyzhky/>
8. Відчайдушні вершники. А-ба-ба-га-ла-ма-га. URL: https://store.ababahalamaha.com.ua/vidchaidushni-vershnyky?srsId=AfmBOoo3QBuUAH_58-2d-ejRaThtxiM6W61a2tVQlss-5CLJp1EgT2n
9. Вздутьська Валентина. Київ. Неймовірні історії великого міста. Київ : «Агенція «ІРІО», 2024. 128 с.
10. Вздутьська Валентина Ростиславівна. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Вздутьська_Валентина_Ростиславівна
11. Вздутьська Валентина. Горобине Різдво. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=26329>
12. Вздутьська Валентина. Потяги. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=26330>
13. Вздутьська Валентина Ростиславівна. Укрліб. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=25882>
14. Вздутьська Валентина. Щаслива свічка. Хто творить Різдво / упор. Оксана Луцевська. Чернівці : Книги – XXI, 2021. С. 61–64.
15. Вздутьська Валентина. Як ми в Україні бачимо дитячу літературу. URL: <https://www.barabooka.com.ua/yak-mi-v-ukraini-bachimo-dityachu-literaturu/>
16. В Україні з'явився професійний рейтинг дитячих та підліткових книжок. Barabooka. URL: <https://www.barabooka.com.ua/v-ukrayini-z-yavivsya-profesijnij-rejting-dityachih-ta-pidlitkovih-knizhok/>

17. Горокін Ігор. Формування ключових компетентностей учнів 5 класу гімназії на уроках іноземної мови. Іноземні мови в школах України. 2020. № 4. С. 11. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722190/1/ИМ_4_2020%20Горошкін.pdf
18. Гриневич Ліля, Елькін Олександр та інші. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2016, 36 с. URL : <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
19. Державний стандарт базової середньої освіти (Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року). URL.: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
20. Дерманський Сашко. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Сашко_Дерманський
21. Дерманський Сашко. Клуб врятованих. Непухнасті історії. Харків: Віват. 2024. 80 с.
22. Дерманський Сашко. Король Буків. Магура. 2024. 224 с.
23. Дерманський Сашко – книги і біографія. Yakaboo. URL: https://www.yakaboo.ua/ua/author/view/Sashko_Dermanskij?srsId=AfmBOoow-4leNCJgBkFKncVJ8zeLZ_HcVSWzvnIXYQ7MzfVIE5UyWz7B
24. Дерманський Сашко. Король Буків, або Таємниця Смарагдової Книги (скорочено). Укрліб. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/styslo/printitzip.php?tid=17650>
25. Дерманський Сашко. Ласочка, яка насправді не любила фотографуватися. Клуб врятованих. Непухнасті історії. Харків : Віват. 2024. С. 4–10.
26. Дерманський Сашко. Любов до книжки слід прищеплювати з перших місяців життя. Barabooka. URL: <https://www.barabooka.com.ua/sashko-dermans-kij-lyubov-do-knizhki-slid-prishheplyuvati-z-pershih-misyatsiv-zhittya/>
27. Дерманський Сашко. Мені літературний досвід заважав. Barabooka. URL: <https://www.barabooka.com.ua/sashko-dermans-kij-meni-literaturnij-dosvid-zavazhav/>
28. Дерманський Сашко. Потап, який дізнався про найцінніше. Клуб врятованих. Непухнасті історії. Харків : Віват. 2024. С. 23–28.
29. Дерманський Сашко. Ральф, який знайшовся двічі. Клуб врятованих. Непухнасті історії. Харків: Віват. 2024. С. 11–22.
30. Дерманський Сашко: Я просто хочу, щоб дітям було цікаво, щоб книжка стала їхнім другом. URL: <https://www.kypur.net/sashko-dermanskyj-ya-prosto-hochu-shhob-dityam-bulo-tsikavo-shhob-knyzhka-stala-yihnim-drugom/>
31. Дитячі твори Зірки Мензатюк. Мала Сторінка. URL: <https://mala.storinka.org/дитячі-казки-зірки-мензатюк.html>

32. #Живі письменники. Хто вони? Каталог сучасних дитячих письменників. 86 с. URL: https://aw.ubi.org.ua/wp-content/uploads/2021/11/Ukr_Writers-1.pdf
33. Історія півника з Бородянки. URL: https://his.ua/ua/article/istoriya-pivnika-z-borodyanki_2022-05-11?srsId=AfmBOoppgRas4Ce3-ARUGaS7My1lOY8xnUKSRZOjR_Ci6q_Qm2uvXSok
34. Казки Зірки Мензатюк. Онлайн-бібліотека для дітей та дорослих. URL: <https://tales.org.ua/kazky/kazky-ukrainskykh-pysmennykiv/zirka-menzatiuk/>
35. Ключек Григорій. Літературна освіта в новій українській школі: стратегія і тактика реформування. Дивослово, 1. 2017. С. 11. URL: <https://dyvoslovo.com.ua/wp-content/uploads/2017/02/2-0117.pdf>
36. Книги Слави Світової. Наш формат. URL: https://nashformat.ua/authors/slava-svitova-books?srsId=AfmBOop6xxhS7HAbNl3iy_scasVgfOAmW7HAnCwBjyg6qcSvYWw4XwUm
37. Книжка як дія, або «Сміття від А до Я...». Barabooka. URL: <http://www.barabooka.com.ua/knizhka-jak-dija-abo-smittja-vid-a-do-ja/>
38. Коваль Вікторія. 10 фактів про казкаря Сашка Лірника. УманьNevs.City. URL: <https://umannews.city/articles/304439/10-faktiv-pro-kazkarya-sashka-lirnika>
39. «Котик, Півник, Шафка»: символи незламності українців на сторінках казки для всієї родини від Олександра Михеда. Видавництво «Старого Лева». URL: <https://starylev.com.ua/news/kotyk-pivnyk-safka-symvoly-nezlamnosti-ukrayinciv-na-storinkakh-kazky-dlya-vsiyeyi-rodyny-vid-oleksandra-myheda>
40. Лірник Сашко. Доктор Крапелька. Лікарський детектив. Київ : Зелений Пес. 2024. с. 92.
41. Лірник Сашко. Крилатий кінь. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=YrZMmg108c4>
42. Лірник Сашко. Кума. Канал @Хмаринка. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Cyqd34Yu8Ak>
43. Лірник Сашко. Як Тимофій до пекла їздив. Канал @Хмаринка. URL: https://www.youtube.com/watch?v=dRm_Eazi_pk&t=8s
44. Література та мистецтво на порталі «Мала Сторінка». Усі автори – за абеткою. URL: <https://mala.storinka.org/література-мистецтво-усі-автори-за-абеткою.html>
45. Левкова Анастасія. Зірка Мензатюк: «Головне, що з'явилась інша молодь». URL: <https://www.barabooka.com.ua/golovne-shho-z-yavilas-insha-molod/#:~:text=«Потрібно%20пам'ятати%2C%20що,%2C%20a%20гордість%20за%20своє»>

46. Марія Сердюк – книги та біографія. Є книгарня. URL: <https://book-ye.com.ua/authors/mariya-serdyuk/?srsltid>
47. Маймур Ірина. Рядки з окопів: 10 українських військових поетів і письменників. Б•Ж. URL: <https://bzh.life/ua/lyudi/1706557959-ryadki-okopiv-10-ukrayinskih-viyskovih-poetiv/>
48. Марченко Мія. Місто тіней. Наш Формат. 2020. 360 с. URL: <https://book-ye.com.ua/catalog/pidlitkove-fentezi/misto-tinej/>
49. Марченко Мія. «Вона – є». Хто творить Різдво / упор. Оксана Луцевська. Чернівці : Книги – XXI, 2021. С. 91–95.
50. Мельник Леонід. Економічний механізм раціонального природокористування. Спорідненість екології та енергозбереження. Програма розвитку ООН в Україні. Всеукраїнська дитяча спілка «Екологічна варта». Методичні матеріали для впровадження освітнього модуля «Основи стратегії сталого розвитку в Україні». 2016. С. 91–104.
51. Мія Марченко – книги та біографія. Книгарня Є. URL: <https://book-ye.com.ua/authors/miya-marchenko/>
52. Мензатюк Зірка. Відчайдушні вершники. Київ : А-ба-ба-га-ла-ма-га. 2023. 224 с.
53. Мензатюк Зірка Захаріївна. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Мензатюк_Зірка_Захаріївна
54. Мензатюк Зірка. Київські казки. Львів : Видавництво «Старого Лева». 2017. 95 с.
55. Мензатюк Зірка. Таємниця козацької шаблі. Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/school/literature/m/71192/list-2.html>
56. Михед Олександр. Котик, Півник, Шафка. Львів : Видавництво «Старого Лева». 2022. 72 с.
57. Михед Олександр Павлович. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Михед_Олександр_Павлович
58. Модельні навчальні програми для 5-9 класів Нової української школи (запроваджуються поетапно з 2022 року). URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>
59. Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Архипова В. П., Січкач С. І., Шило С. Б.). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.h.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.lit.5-6-kl.Arkhypova.Sichkar.Shylo.14.07.pdf>

60. Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Чумарна М. І., Пастушенко Н. М.). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.lit.5-6-kl.Chumarna.Pastushenko.07.09.pdf>
61. Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (автори: Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А., Тригуб І. А., Качак Т. Б., Кизилова В. В., Овдійчук Л. М., Дячок С. О., Макаренко В. М.). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Ukr.lit.5-6-kl.Yatsenko.ta.in.27.11.2023.pdf>
62. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Чумарна М. І., Пастушенко Н. М.). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Intehr.kurs.lit.ukr.ta.zar.5-6-kl.Chumarna.Pastushenko.27.11.2023.pdf>
63. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (автори: Яценко Т. О., Тригуб І. А.). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Intehr.kurs.lit.ukr.ta.zar.5-6-kl.Yatsenko.ta.in.27.11.2023.pdf>
64. Модельна навчальна програма «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Старагіна І. П., Новосьолова В. І., Терещенко В. М., Романенко Ю. О., Блажко М. Б., Ткач П. Б., Панченков А. О., Волошенюк О. В.). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Intehr.movn-lit.kurs-ukr.mova.ukr.ta.zar.lit.5-6.kl.Starahina.ta.in.04.10.pdf>
65. Музиченко Анастасія. Зірка Мензатюк про «київські» книжки, квіти і щастя. Barabooka. URL: <http://www.barabooka.com.ua/zirka-menzatjuk-pro-kiivski-knizhki-kviti-i-shhasty/>

66. Наскрізнi змістові лінії. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednyaosvita/osvitni-programi/naskrizni-zmistovi-linii>
67. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Міністерство освіти і науки України. 2016. 40 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf>
68. Пасько Ірина. Література рідного краю в школі: проблеми, значення і підходи (докладна аналітика). НУШ. URL: <https://nus.org.ua/articles/literatura-ridnogo-kraiu-v-shkoli-problemy-znachennya-i-pidhody-dokladna-analityka/>
69. Пашинська Наталія. Barabooka. URL: <https://www.barabooka.com.ua/pashinska-nataliya/>
70. Пашинська Наталія (Стукман). Викрадач планет: Хроніки «Кассіопей». Чернівці : Чорні вівці. 2024. 184 с.
71. Пашинська Наталія (Стукман) – книги та біографія. Є Книгарня. URL: https://book-ye.com.ua/authors/nataliya-pashinska/?srsId=AfmBOooIx3LP116f0QTIndR2xuJErY16OUmWtk_FQJoHc-P822Xi3ud8
72. Пашинська Наталія. Трабли-крабли. Хто творить Різдво / упор. Оксана Луцевька. Чернівці : Книги – XXI, 2021. С. 32–33.
73. Пестрікова Олена. Зірка Мензатюк про себе та свою творчість: монопроект. 22.03.2023. URL: <https://www.calameo.com/read/00088502576ef179f4725>
74. Пітик Анатолій. Пітик Катерина. Володимир Арєнєв: Ми втрачаємо звичку до літературної гри та інтертекстуальності. Видавництво Ранок. URL: <https://chytomo.com/volodymyr-arieniev-my-vtrachaiemo-zvychku-do-literaturnoi-hry-ta-intertekstualnosti/>
75. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей: Київ, 2018. 40 с. URL: <https://ipv.org.ua/prohramanova-ukrainska-shkola/>
76. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання. Наказ МОН № 1093 від 02.08.2024 року. URL: <https://mon.gov.ua/npa/prozatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>
77. Розінкевич Наталія. Формування ключової компетентності «екологічна грамотність і здорове життя» засобами сучасної прози на уроках української літератури в середній школі. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 84, том 2, 2025. С. 338-444. URL: chrome-extension://efaidnbmninnibpcajpcglefindmkaj/https://aphn-journal.in.ua/archive/84_2025/part_2/55.pdf.

78. Рятувалися сторітелінгом: Мія Марченко про творчість і війну. Barabooka. URL: <https://www.barabooka.com.ua/ryatualisya-storitelingom-miya-marchenko-pro-tvorchist-i-vijnnu/>
79. Сашко Дерманський. Чтово. Електронна бібліотека. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/dermanskyi_sashko/
80. Сашко Лірник написав казку про сучасні події. БараБука. URL: <https://www.barabooka.com.ua/sashko-lirnik-napisav-kazku-pro-suchasni-podiyi/>
81. Світова Слава. Barabooka. URL: <https://www.barabooka.com.ua/slava-svitova/>
82. Світова Слава. Диво, повертайся. Хто творить Різдво / упор. Оксана Луцевська. Чернівці : Книги – XXI, 2021. С. 91–95.
83. Світова Слава. Жменька слів для доброго настрою. Київ : Брайт Букс. 2014. 136 с.
84. Сердюк Маша. Barabooka. URL: <https://www.barabooka.com.ua/serdjuk-masha/>
85. Сердюк Маша. Білл Гейтс. Київ : «Агенція «ІРІО», 2020. 112 с.
86. Сердюк Маша. Ілон Маск. Київ : «Агенція «ІРІО», 2019. 128 с.
87. Сердюк Маша. Коко Шанель. Київ : «Агенція «ІРІО», 2020. 112 с.
88. Сердюк Маша. Полуденок на Різдво. Хто творить Різдво / упор. Оксана Луцевська. Чернівці : Книги – XXI, 2021. С. 35–38.
89. Сердюк Маша. Стів Джобс. Київ : «Агенція «ІРІО», 2020. 144 с.
90. Слава Світова – біографія. Жінка-Українка. URL: <http://ukrainka.org.ua/node/3328>.
91. Славінська Ірина, Кузан Валентин. Олександр Михед: «Я показав суть ворога словами самого ворога»: інтерв'ю. The Ukrainians. URL: <https://theukrainians.org/oleksandr-mykhed/>
92. Сокульська Ксенія. Інший Київ: задзеркалля столиці в підлітковому фентезі. Barabooka. URL: <https://www.barabooka.com.ua/inshij-kiiiv-zadzerkallya-stolici-v-pidlitkovomu-fentezi/>
93. Стратегія розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія»: розпорядження КМУ від 3 березня 2023 р. № 190-р. Київ. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KR230190?an=1>
94. Сучасна література рідного краю. Серія: Шкільна бібліотека для 5-7 класів закладів загальної середньої освіти / упор. Юрій Морщавка. Харків : Творче об'єднання «Соняшник», 2020. 336 с. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnlbpccajpcglefindmkaj/https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/Schkilna-biblioteka-2020/Suchasna-literatura-ridnogo-krayu-Sonyashnyk.pdf>
95. Ткачук Галина. Barabooka. URL: <http://www.barabooka.com.ua/galina-tkachuk/>

96. Ткачук Галина. Книжка про сміття. Львів: Видавництво Старого Лева, 2029. 132 с.
97. Ткачук Галина. Вечірні крамниці вулиці Волоської: повість-казка. Тернопіль: Bohdan Books, 2024. 88 с. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Вечірні_крамниці_вули.html?id=Y28KEQAAQBAJ&redir_esc=y
98. Ткачук Галина. Вікно до собаки. Київ : Грані-Т. 2011. 120 с.
99. Топ БараБуки: короткий список найкращих дитячих і підліткових видань 2024 року. BaraBooka. URL: <https://www.barabooka.com.ua/top-barabuki-korotkij-sписок-najkrashhih-dityachih-i-pidlitkovih-vidan-2024-roku/>
100. Хто творить Різдво / упор. Оксана Луцківська. Чернівці : Книги – XXI, 2021. 96 с.
101. Язик до Києва доведе: сучасні дитячі книжки про Київ. Barabooka. URL: <https://www.barabooka.com.ua/yazik-do-kiyeva-dovede-suchasni-dityachi-knizhki-pro-kiyiv/>
102. Яворська Оксана. Літературні замальовки «Березневих котів». Закарпаття онлайн. URL: <http://zakarpattya.net.ua/News/122233-Literaturni-zamalovky-Bereznevykh-kotiv>

Навчальне видання

РОЗІНКЕВИЧ Наталія Василівна

Сучасна українська література рідного краю (Київ, Київщина, 5-6 клас)

навчально-методичний посібник

Видання в авторській редакції

Комп'ютерне верстання — Розінкевич Н. В.
Дизайн обкладинки — Стецкова А. С.

Підписано до друку 02.03.2026 р.
Формат 70×100/16. Ум. друк. арк. 11,54.
Наклад 300 прим. Зам. № ...

Видавець і виготовлювач: ТОВ «Талком».
м. Київ, вул. Львівська, 23,
тел./факс (044) 424-40-69, 424-56-26.
E-mail: ukraine.vdk@email.ua.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4538 від 07.05.2013.